

MIHAELA GAŠPAR

NEMIRNICA

Mihaela Gašpar

NEMIRNICA

disput

Zagreb, 2019.

Svaki čovjek usred srca ima sud u kojem najprije sudi samome sebi, čekajući da najviši Arbitar potvrdi njegovu presudu... Zašto postoji neki glas u krvi, riječ u kamenu? Tigar rastrgne svoj plijen i zaspe; čovjek kad ubije ostaje budan. Traži mjesta na osami, ali samoća ga ipak plaši; povlači se oko grobova, a ipak ga je strah grobova... Osjetila mu postaju jača, samo zato da bi ga uznemirila... Ah, savjesti! Jesi li samo utvara imaginacije, ili si strah od ljudske kazne?

François-René de Chateaubriand*

* François-René de Chateaubriand, *Genij kršćanstva* (prev. Dubravka Celebrini), sv. 1, Demetra, Zagreb, 2006, str. 177-178.

Sofiju poznajem od ranog djetinjstva.

Sreli smo se jednom prilikom kad sam pao u potok. Bilo je zimsko doba i pripremali smo se za Božić. Nisam posve siguran u tu uspomenu, ali Sofijino ime povezujem s mirisom oraaha, dizanog tijesta i komada napola osušenog panja crnogorice koji cvrči u peći. Pamtim i majku koja sjedi za stolom i od svježeg tijesta oblikuje kvočku s pilićima koju će staviti na kruh i zajedno s njim ispeći za blagdan.

Tog sam jutra s djecom iz sela pošao na potok klizati. Klizali smo u cipelama jer klizaljke nismo imali, neki od nas čak ni tople zimske čizme, ali znali smo kako otprilike izgledaju, negdje smo ih vidjeli. Čudno, nitko od nas djece nije se mogao sjetiti gdje točno, ali klizaljke su bile jasno upisane u našu memoriju; vidjeli smo dupli bod kojim je bila prošivena koža, veličinu jezika klizaljke i kukice za koje se zakače veziće od čvrste voštane špage. Klizaljke su bile jedini predmet naših želja u tom zimskom dobu godine i jedina tema naših razgovora; oštri noževi klizaljki o kojima je svatko nešto

znao, kako ih je najbolje održavati, oštriti i čuvati od ljetnih vrućina, koža koju je potrebno njegovati voskom, a u unutrašnjost klizaljki nagurati lopte od zgužvanih novina da zadrže oblik, da se ne raskvase i otvrdnu, oprezno postupati s kukicama kako se ne bi koja iščupala...

I vjerovali smo jedni drugima u tim pričama, istinski, kao da ih doista imamo.

Potok je vijugao kroz gusto, zaleđeno šipražje u oštrim zavojima gdje je dubio mala jezerca. U proljeće smo u njegovim mirnim dijelovima i malenim ušćima lovili žabe, ljeti smo se u njemu kupali uz nadzor starije braće, vještijih plivača, a ujesen bi na njega vodili guske na ispašu. Zimi smo klizali, bez nadzora starijih i u tajnosti.

Šipražje se pod ledenim sigama povilo u guste bijele tunele kroz koje kližemo na svojim istrošenim potplatima i od zime obamrlim prstima, radosni zbog studeni koja nam nudi tu kristalnu bjelinu posutu rahlim injem koje se na zimskom suncu ljeskalo i pretvaralo svijet u nepoznato mjesto čije smo nepostojanosti samo mi, djeca, bili svjesni. Studen nas je častila divnim snježnim oblicima, zmajevima od snijega, kraljicama odrubljenih glava, čara-babama, princezama u zamcima i u isti nas je mah kažnjavala zbog te bijele ljepote koju su naše dječje oči upijale; tukla nas je po nježnim obrazima, štipala za nos i nabijala se u naše prste odakle će je tek uvečer toplina peći istjerati uz bol i trnce.

Led je pod nama stenjao, napinjao se, stvarale su se male napukline, prozorčići za ribe koje zimi nikada nismo vidjeli, ali smo ih zamišljali kako kroz njih vire iz hladne tame i mulja, a koje bi do idućeg jutra zacijelile kao rane. Svejedno, taj zvuk leda koji krcka i osjećaj da se klizi, da se leti, da se doseže nešto što na nas čeka u tom bijelom tune-

lu od divljeg šipka bio je jači od svih roditeljskih zabrana i prijetnji.

Tog sam dana propao kroz led.

S mislima o klizaljkama kakve ću jednom imati.

Našao sam se u studenoj vodi koja me je gurala pod svod od leda, dozivala da krenem s njom u svijet, niz riječno korito, ispod mostova, da se odmaram u rukavcima, izležavam s ribama, da spavam u toploj žabokrečini, poskakujem niz brzace, prevaljujem se niz oblo kamenje, da se strovaljujem niz litice sedre kao slap, da se zapletemo u lopatice mlino-va, rastačemo na tepisima od algi, šuljamo se dnom plićaka sa zmijama ribaricama kroz otpalo granje i lišće u potrazi za ribljom mlađi, da nas snažne struje raznose i cijede u korita za pilane koje danonoćno bruje, a potom da drijemamo u velikim dvoranama i kavernama gdje ljudska noga nikada nije stupila i da u stalaktitima iznad naše površine tražimo oblike životinja, jelena velikih rogova i debelog medvjeda, koje mrak podzemlja ne poznaje, sve dok nas opet ne pogurne snaga ponornice i izbaci na danje svjetlo.

Dok mi je ledena voda punila nosnice i zavlčila mi se u utrobu kao velika i hladna jegulja koja se želi domoći topline mog želuca, Sofijine su me oči promatralle s obale nudeći mi dvije mršave ruke za pomoć, dvije koščate grančice koje ću povući za sobom ako ih uhvatim. Oklijevao sam, lovio se za napukla okna na potoku, za mrtvo busenje trave, ali te dvije ruke nisam želio uloviti. Kasnije su u pomoć Sofijinim rukama pritekly druge dvije, jake i obrasle dlakom, žuljevite i tvrde, izvukle me na površinu, posjele u krilo i utrljavale mi u lice topli dah. Dok su me odnosile kući, umotanog u grubu vunu kaputa što je mirisao na duhan, uspio sam vidjeti Sofiju u daljini kako odmiče u tunnel od šipražja gdje su

skrivena djeca čekala da me susjed odnese kući pa da mogu nastaviti s klizanjem i što prije zaboraviti ovaj zamalo koban događaj. Prije nego što sam iscrpljen klonuo pod toplim dahom svog spasitelja, vidio sam i da mi se osmjehnula.